

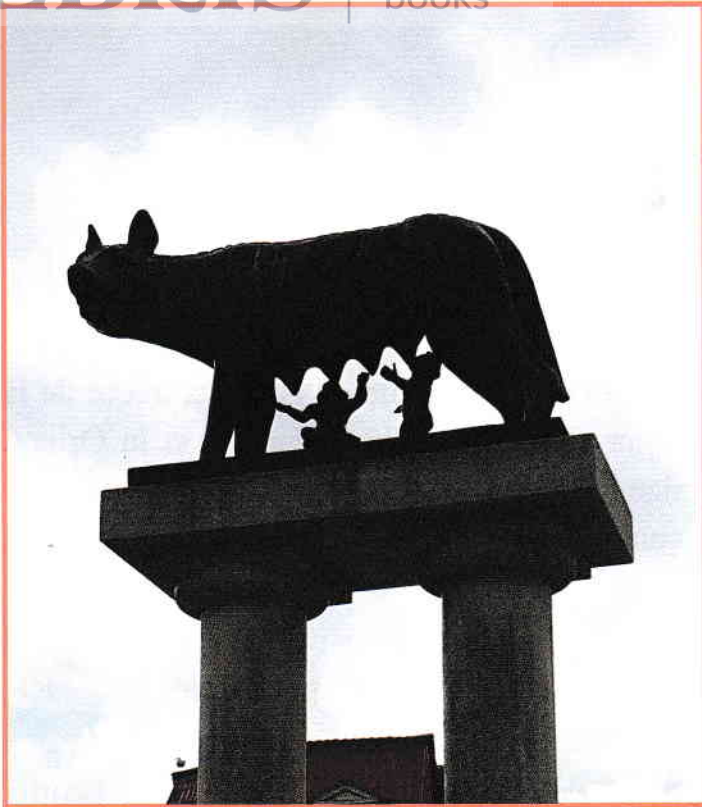
ROMA

Scurtă istorie a unui imperiu mare

Cuprins

Introducere	5
Introducere în lumea romană	6
Legenda lui Romulus și Remus	6
Evaluare	9
Statul roman	10
Evaluare	13
O zi obișnuită în Roma (viața cotidiană) – familia romană	14
Evaluare	17
Moneda	18
Evaluare	21
Armata și epopeea cuceririlor romane	22
Evaluare	25
Arhitectura imperiului	26
Evaluare	29
Religia romană	30
Evaluare	33
De la dictatură la Imperiu	34
CAESAR (100-44 î.Hr.)	34
Evaluare	37
OCTAVIANUS AUGUSTUS (27 î.Hr.-14 d.Hr.)	38
Evaluare	41
NERO (54-68 d.Hr.)	42
Evaluare	45
TRAIAN (98-117 d.Hr.)	46
Evaluare	49
HADRIAN (117-138 d.Hr.)	50

Evaluare.....	53
MARCUS AURELIUS (161-180 d.Hr.)	54
Evaluare.....	57
SEPTIMIUS SEVERUS (193-211 d.Hr.)	58
Evaluare.....	61
DIOCLETIAN (284-305 d.Hr.).....	62
Evaluare.....	65
CONSTANTIN CEL MARE (306-337 d.Hr.)	66
Evaluare.....	69
THEODOSIUS CEL MARE (379-395 d.Hr.).....	70
Evaluare.....	73
Addenda.....	76

Lupa Capitolina, Constanța, România

Învăluite în legendă, începuturile Romei au constituit un element de mândrie, dar și un factor de coeziune pentru generații întregi de romani.

Situat pe malul fluviului Tibru, acest frumos oraș, capitala actuală a Italiei, are o istorie îndelungată, presărată cu evenimente ce au o mare încărcătură emoțională. Deoarece informațiile istorice sunt precare, disparate și seci, suntem constrânși să facem apel la legendă.

Se spune că, de mult, cu câteva sute de ani înainte de întemeierea Romei, pe țărmul înșorit al Italiei de astăzi poposea un tânăr. Unul dintre supraviețuitorii războiului Troiei¹. Acesta ajunsese acolo după ce rătăcise prin lume aproape zece ani.

¹ Conflictul dintre ahei și troieni fusese provocat de răpirea frumoasei Elena (soția lui Menelau, regele cetății Micene) de către Paris, fiul lui Priam, regele Troiei.

Confruntarea, care a durat zece ani, s-a terminat tragic pentru troieni: cei mai mulți fuseseră nimiciți, iar mândra lor cetate căzuse pradă focului.

Introducere în lumea roma

Legenda lui Romulus și Remus

Numele călătorului era Aeneas (sau Eneas). El era fiul unui muritor și al zeiței dragostei și frumuseții, Venus (cunoscută drept Afrodita, la greci). Aeneas se va căsători cu o fiică de rege și va întemeia un oraș, ce va purta numele soției sale.

Fiul său, Ascanius, va întemeia și el o altă cetate, numită Alba Longa, pe tronul căreia, la ceva vreme de la începutul poveștii noastre, se aflau doi frați: Numitor și Amulius.

Deși cei doi domneau în comun, conform voinței bunicului lor, fratele mai mare, Numitor, beneficia de prerogative extinse în virtutea dreptului primului născut. Cel mic, mai ambițios și dornic de putere, administra averea cetății, care provenea din aurul adus de strămoșul lor, Eneas.

Veșnic nemulțumit de această împărțire a puterii, mezinul își va detronea fratele. Mai mult, acesta va elimina toți fiii fratelui său, lăsându-l să trăiască doar pe Rhea Silvia, nepoata sa.

Deoarece se temea că ea va putea avea copii în urma unei posibile căsătorii, vicleanul Amulius a silit-o pe Rhea să devină preoteasă a zeiței Vestei. Ca slujitoare a acestei zeițe, Rhea Silvia se obligase prin jurământ să rămână fecioară.

Sedusă de zeul războiului, Marte, pe când dormea pe malul Tibrului, vestala va naște doi gemeni amândoi băieți. Această veste va determina furia fără limite a regelui. Drept răspuns Amulius o va întemnița pe Rhea și va porunci ca pruncii să fie uciși.

Dicționar istoric

♦ *Ahei* – nume dat grecilor în epopeea „Iliada” de Homer.

Un denar emis sub Sextus Pompeius, c. 137 î.Hr. Avers: capul zeiței Roma (fluvial), spre dreapta; revers: SEX•POM•FOSTLVS, Lupa Capitolina, cu capul întors spre gemeni, sub smochinul rumonal și lângă ciobanul Faustinus. În exergă, ROMA.

În ciuda ordinelor primite, cel însărcinat cu această chestiune infamă îi va așeza pe cei doi într-un coș și îi va lăsa în voia sortii pe Tibru.

Crescuți la început de o lupoaică, simbol ulterior în mitologia romană, gemenii vor fi adoptați de un cioban numit Faustinus, care le va purta de grijă precum propriilor săi fii.

Când cei doi erau deja adulți, după o ceartă cu alți păstori sunt trimiși la judecată, chiar în fața regelui, adică în fața bunicului lor.

Tinerii vor fi recunoscuți și repuși în drepturi de bunicul lor. Apoi au hotărât să creeze un nou oraș, însă neînțelegerea dintre ei avea să pornească de la numele pe care trebuia să îl dea noii așezări.

Pentru a fi siguri de corectitudinea întrecerii s-au adresat preoților auguri. Ca probă, aceștia au decis ca acela care va vedea mai mulți vulturi pe cer să dea numele noii cetăți.

Deși Remus a numărat primul 6 vulturi pe cer, fratele său va număra 12. Neîmpăcat cu ideea ca orașul să poarte numele lui Romulus, Remus îl va provoca la luptă. Mezinul va fi ucis, iar noul oraș va primi numele de Roma.

Toate acestea s-au întâmplat în 21 aprilie 753 î.Hr., dată care, după tradiție, este sărbătorită (până în prezent) drept zi de fondare a orașului de pe Tibru.

Pentru a putea popula orașul, Romulus a oferit adăpost păstorilor din zonă și fugarilor. Deoarece nu existau femei în noua cetate care să le asigure urmași, romanii au decis să răpească fecioarele unui trib apropiat, numiți sabini.

Curiozități istorice

- Râul Tibru, numit inițial Albula, a fost rebotezat după Tiberinus, unul dintre regii din Alba Longa.

Romulus și Remus hrăniți de lupoaică, Lupa, înconjurați de reprezentări ale Tibrului și Palatinului. Panou dintr-un altar dedicat cuplului divin Marte și Venus. Se găsește în muzeul Palazzo Massimo alle Terme (Roma).

În timpul sărbătorii dedicate recoltelor și cerealelor, Romulus i-a invitat pe sabini să petreacă împreună. În plus, le-a invitat și pe fiicele lor. În timpul festivității, la semnul lui, fetele aveau să fie răpite, iar părinții lor alungați.

Rămasă în legendă cu denumirea de *răpirea sabinelor*, acțiunea romanilor a provocat riposta părinților și rudelor fetelor. Doar înțelepciunea celor răpite a determinat înlăturarea unei confruntări sângeroase între romani și sabini. Tinerele, care nu doreau să rămână nici fără părinți și frați, dar nici fără cei care le deveniseră soți, au mijlocit încheierea păcii. Căsătoriile dintre romani și sabine au dus la întărirea Romei, iar Romulus avea să devină unicul rege al romanilor și al sabinilor. Conform legendei, a împărțit puterea cu regele sabin Tatius, care nu este amintit în lista regilor romani.

Curiozități istorice

- Se spune că după răpirea sabinelor, romanii s-au retras în cetate pentru a rezista asaltului sabinilor supărați. Cheia cetății au dat-o însă unei femei, numită Tarpia, care era îndrăgostită de regele sabin. Aceasta îi va trăda, ceea ce îi va aduce o moarte crudă din partea romanilor. Prin tradiție numele ei a fost dat unei stânci din Roma, numită Tarpeiană, de unde erau aruncați trădătorii de patrie.

Dicționar istoric

- ♦ *Auguri* – preoți care prevesteau viitorul după zborul, cântecul sau măruntaiele păsărilor.

Răpirea sabinelor, de Nicolas Poussin, 1634–1635, ulei pe pânză, în Muzeul Metropolitan de Artă (New York City)

EVALUARE

I. Citiți sursele și răspundeți la următoarele cerințe:

A. „În vremea asta, Roma creștea și-și lărgea incinta, înglobând mereu alte și alte terenuri, mai degrabă în speranța unei populații mai mari în viitor decât din necesități imediate. [...] Pentru a spori numărul locuitorilor, Romulus (după vechea metodă a întemeietorilor de orașe, adunând o mulțime de oameni simpli și săraci, ce pretindeau că sunt născuți pe acele meleaguri) a deschis un asylum (loc de adăpost, refugiu) pe locul care este acum împrejmuit între cele două dumbrăvi la coborârea de pe Capitoliu. Acolo și-au găsit adăpost, fugind din sânul populațiilor vecine, fără deosebire dacă erau liberi sau sclavi, o mulțime de oameni dornici de o viață nouă. În modul acesta s-a pus temelia viitoarei puteri a romanilor.”

(Titus Livius, *Despre întemeierea Romei*)

B. „El (Servius Tullius) a poruncit ca numele tuturor romanilor să fie înregistrat, iar averile lor să fie prețuite pe temeiul unui jurământ cerut de lege și pe care trebuiau să-l facă declaranții, jurând că vor face prețuire potrivit adevărului și cât se poate de cinstit.

Romanii trebuiau să treacă în registre numele tatălui, să-și arate vârsta, să-și declare soția și copii, să spună în ce trib al Romei sau în ce sat din regiune locuiește fiecare...”

(Dionysios din Halicarnas, *Antichitățile romane*

în volumul *Culegere de surse istorice. Antichitatea. Lumea medievală*,
pg. 117, Doru Dumitrescu, Mihai Manea, Mirela Popescu)

- Precizați, conform sursei A, două modalități de creștere a populației Romei.
- Menționați, conform sursei B, două obligații pe care le aveau romanii în timpul regelui Servius Tullius.
- Precizați o categorie socială din sursa A.
- Stabiliți o deosebire între măsurile primilor regi ai Romei.

II. Completați spațiile libere cu termenii corespunzători:

„Roma, «cetatea celor șapte», a fost întemeiată pe malurile fluviului, la jumătatea drumului dintre mare și primele creste ale Munților Apenini, în anul Legenda spune că Roma a fost întemeiată de și Remus, gemenii aruncați la porunca lui Amulius într-un coș și lăsați în voia valurilor Tibrului. Hrăniți de o, au fost găsiți și crescuți de păstorul Faustinus. Cei doi, despre care legenda spune că erau urmașii prințului troian, au fondat cetatea”

Romulus, lupoaică, 753 î.H., Enea, Roma, Tibru, coline

III. Imaginați-vă că, prin tunelul timpului, ați ajuns în Roma condusă de Romulus. Ce întrebări i-ați adresa tânărului rege, pentru a afla cât mai multe informații despre întemeierea cetății și organizarea ei.

IV. Ordonați cronologic evenimentele:

a) instaurarea Republicii Romane	1.
b) instaurarea Imperiului Roman	2.
c) prăbușirea Imperiului Roman de Apus	3.
d) fondarea Romei	4.

Statul roman

S.P.Q.R., simbol al Romei antice aflat pe multe monumente din epoca romană (Roma, Italia)

Dacă astăzi faci o călătorie în Roma, vei întâlni, pe o parte a monumentelor din Antichitate, inițialele *S.P.Q.R.* Cele patru litere provin de la *Senatus Populusque Romanus* (în traducere, *Senatul și Poporul Roman*). Ele oferă informații despre cei care exercitau puterea în orașul de pe cele șapte coline.

Întemeierea Romei este îmbrăcată într-o aură înșelătoare a mitologiei, transformată în tradiție; mitologie care a fost conservată de istoriografia romană. Cert este că metropola, care avea să devină centrul lumii în Antichitate, a fost la origine un oraș etrusc. După ce a fost fondată, conform tradiției, în anul 753 î.Hr., în procesul ei de evoluție Roma a cunoscut mai multe etape.

Epoca regală, învăluită în legendă, ne spune că *Urbea* (cum este denumită Roma în izvoarele istorice) a fost condusă de 7 regi. Monarhul era ales

de adunările poporului, numite *comiții*. Regele avea puteri militare extinse, puteri politice și religioase, însă deciziile sale erau limitate de *Sfatul Bătrânilor* și viitorul Senat.

Sfatul Bătrânilor era format din 300 de reprezentanți care aparțineau familiilor de vază, așa-numiții *patricieni*. Aceștia dețineau pârghia puterii, alături de rege.

Oamenii de rând, care alcătuiau *plebsul* (poporul), erau lipsiți de drepturi politice și sociale.

Dicționar istoric

♦ *Metropolă* – mare oraș al lumii, ca populație și importanță.

♦ *Etrusci* – populație, astăzi dispărută, care a trăit în mileniul 1 î.Hr. în Etruria, regiune din nord-vestul Italiei de astăzi.

Ultimul rege, Lucius Tarquinius Superbus (*cel Trufaș*, în traducere) avea să domnească, așa cum îi spune și numele, cu dispreț și aroganță față de supușii săi, încălcând tradițiile și vechile obiceiuri.

În anul 509 î.Hr., are loc o puternică răscoală populară condusă de Lucius Iunius Brutus. După răscoală regele a fost înlăturat și s-a instaurat Republica.

Termenul *republica* (ca formă de guvernământ) a fost creat de romani într-o vreme în care domina monarhia. Cuvântul compus *res publica*, evident de origine latină, înseamnă *afaceri publice*.

După un timp, organizarea Republicii va fi influențată de frământările interne produse de neputințele plebeilor. În timp, au fost create la Roma instituții care, prin atribuțiile lor, conduceau statul, astfel încât să fie eliminat pericolul revenirii la o conducere despotică.

Puterea monarhului a fost înlocuită cu cea a magistraților. De regulă, aceștia erau aleși pe un an și nu erau plătiți pentru activitatea lor. Structurate în așa-numitul *cursus honorum* (scara onorurilor), magistraturile se împărțeau după mai multe criterii (de exemplu, rolul pe care îl aveau, cine făcea parte din magistratură și activitatea lor) în: obișnuite, neobișnuite și populare.

Dicționar istoric

♦ *Cursus honorum* (scara onorurilor) – reprezenta ierarhia magistraturilor pe care le puteau deține cetățenii.

Astfel, prima categorie era constituită din cei doi consuli, care exercitau puterea supremă pe plan executiv. Urmau pretorii, cu atribuții, în principal, judecătorești, iar apoi censorii, singurii aleși pentru o perioadă de 5 ani, care aveau sarcini referitoare la bugetul statului. Alte categorii erau questorii, care se ocupau cu finanțele publice, și edilii cu rol în administrarea orașului.

Tarquinius Superbus, al șaptelea rege al Romei, a domnit din 535 î.Hr. până la revolta romană din 509 î.Hr.

Curiozități istorice

- Consulul era însoțit de 12 însoțitori (dictatorul, de 24), numiți lictori. Aceștia purtau simbolul puterii – un mănunchi de nuiiele cu o secare în mijloc (fascia). De aici provine termenul fascism, denumire atribuită curentului politic, de extremă dreaptă, care s-a manifestat în Italia în prima jumătate a secolului al XX-lea.

O formă de magistratură creată mai târziu a fost tribunii plebei și a reprezentat modul prin care poporul și-a putut impune drepturile în fața patricienilor.

Inițial erau doi, dar cu timpul numărul împuterniciților plebei va ajunge la zece. Reprezentanții aveau drept de veto (*mă opun*, în traducere), ei putând să conteste deciziile care afectau interesele oamenilor liberi.

Singura magistratură neobișnuită (extraordinară) a fost aceea de Dictator. Acesta era numit de Senat, în cazul în care statul se afla în pericol (de exemplu, în cazul unor calamități naturale, răscoale,

al unui pericol extern). Dictatorul prelua atribuțiile consulilor și avea un mandat de 6 luni, mandat care putea fi prelungit în funcție de necesitatea care apărea.

Cu puteri nelimitate, principala sarcină a dictatorului era aceea de a reinstaura pacea și liniștea în Roma și de a conserva siguranța poporului.

Curiozități istorice

- Senatorii purtau o încălțăminte închisă, de la degete până la gleznă, numită calceus. Pantofii erau legați cu patru benzi negre din piele.

Totuși, Senatul va rămâne principala instituție a statului roman și în perioada Republicii. Cu membri aleși pe viață, senatorii, al căror număr va ajunge la 900, se bucurau de numeroase privilegii și controlau întreaga activitate în stat.

În concluzie, putem afirma că reprezentanții Senatului și ai poporului își împărțeau puterea, așa cum ne lămurește și prescurtarea *SPQR*.

În timp, a existat o perioadă în care acest mod de conducere s-a dovedit inefficient, fapt ce a generat o criză politică. Deși vor apărea diferite soluții pentru a depăși criza, în anul 27 î.Hr. republica va fi înlocuită cu monarhia.

Numit inițial *principat*, deoarece păstra de formă magistraturile republicane, *imperiul* (cum s-a numit ulterior) le-a concentrat în mâna unei singure persoane; instituțiile republicane își vor pierde puterea.

Curiozități istorice

- Cuvântul românesc împărat provine din latinescul imperator (familia impero-imperare, care se traduce prin *a comanda, a porunci*).

În secolul al III-lea, în perioada anarhiei militare, care a durat 50 de ani (235-284), au fost schimbați 25 de împărați, dintre care 22 au fost asasinați.

La conducerea Romei vor fi multe dinastii formate din reprezentanții aceleiași familii. În lipsa unui moștenitor de sex masculin, împărații îi vor adopta pe cei care erau demni pentru a fi succesori.

În perioada de criză a imperiului, începând cu secolul al III-lea, legiunile aveau să decidă cine trebuia să îmbrace mantia imperială.

Așadar, statul roman a trecut printr-o serie de schimbări care au contribuit la devenirea sa o mare putere mondială, putere care s-a extins pe trei continente.

Curiozități istorice

- Multe dictoane utilizate astăzi provin din vremea romanilor. Iată câteva exemple:

Nulla regula sine exceptione. – Nu e regulă fără excepție.

Amor patriae nostra lex – Iubirea patriei este legea noastră.

Dura lex, sed lex – Legea e dură, dar e lege.

Oculi plus vident quam oculus – Mai mulți ochi văd mai mult decât unul.

Sine ira et studio – Fără ură și părtinire.

Vincit omnia veritas – Adevărul învinge totul.

Aut Caesar, aut nihil – Sau Cezar, sau nimic.

Experientia docet. – Experiența te învață.

Pax vobiscum! – Pacea cu voi!

Ad multos annos! – La mulți ani!

Sine die – Fără termen precizat

Persona (non) grata. – Persoană (ne)agreată.

Sine ira et studio. – Fără ură și părtinire.

Si vis pacem, para bellum. – Dacă vrei pace pregătește-te pentru război.

EVALUARE

I. Citiți sursa și răspundeți următoarelor cerințe:

„Senatul are, mai întâi, dreptul de a dispune de vistieria statului. Fără o hotărâre a senatorilor, questorii nu pot întrebuința nimic din vistierie, chiar pentru nevoile mărunte ale republicii, făcând excepție doar cheltuielile care îi privesc pe consuli. De asemenea, orice încălcare a dreptății care s-ar produce în Italia și ar avea nevoie de o anchetă a autorității de stat (trădări, conspirații, otrăviri, asasinat) interesează Senatul. Mai mult decât atât, dacă se întâmplă ca un particular sau un oraș din Italia să aibă vreo neînțelegere cu vreo persoană, dacă se cuvine să i se facă muștrări, dacă are trebuință de ajutor sau ocrotire, de toate aceste lucruri se îngrijește Senatul. În cazul în care este necesar să se trimită soli în afara Italiei, fie pentru a stinge vreo neînțelegere, fie pentru a cere sau a porunci un anumit lucru, fie pentru a primi supunerea unui popor, fie pentru o declarație de război, Senatul veghează și la acestea”.

(Polybius, *Istorie* VI, 13, în vol. *Culegere de surse istorice. Antichitatea. Lumea medievală*, pag. 119-120, Doru Dumitrescu, Mihai Manea, Mirela Popescu)

- Precizați, din textul de mai sus, două atribuții ale Senatului roman în politica internă a Republicii romane.
- Selectați, din sursa de mai sus, două informații despre atribuțiile pe plan extern ale Senatului roman.
- Utilizând surse online găsiți alte două atribuții ale Senatului. Realizați un scurt text, de maximum cinci rânduri, în care descrieți aceste două atribuții.

II. Realizați un organizator grafic referitor la instituțiile Romei republicane și imperiale:

a)

Epoca	Instituții	Atribuții

b)

Forma de stat	Asemănări	Deosebiri
Republica		
Imperiu		

III. Realizați o friză cronologică și plasați pe axă următoarele evenimente studiate:

- a) anarhia militară; b) începutul Republicii romane; c) întemeierea Romei; d) instituirea Principatului.

IV. Citiți cu atenție cele patru rânduri de două propoziții:

- Consulul era însoțit de 12 însoțitori numiți lictori. O altă magistratură a Republicii romane era questorul.
- Dictatorul avea atribuții nelimitate pe o perioadă de un an. Principatul a păstrat de formă instituțiile republicane.
- În perioada anarhiei militare au fost schimbați peste 50 de împărați. Toți aceștia au fost asasinați.
- „Res publica” se traduce prin afaceri publice. În Republica romană erau 3 consuli.

V. În cazul fiecărui rând de propoziții a), b), c) și d) precizați dacă cele două propoziții sunt:

A. amândouă adevărate;	C. prima falsă și a doua adevărată;
B. prima adevărată și a doua falsă;	D. amândouă false.

O zi obișnuită în Roma (viața cotidiană) – familia romană

Salve! (Bună ziua!) aceste cuvinte de salut le auzeai zilnic în vechea Romă. Zilele începeau foarte devreme, odată cu răsăritul soarelui, și se sfârșeau la asfințit (orele de început și sfârșit ale acestora fiind diferite, în funcție de anotimp).

Cu mâna puțin ridicată deasupra capului și palma întinsă spre cel salutat, romanii își exprimau respectul față de cei pe care îi întâlneau pe stradă, indiferent dacă erau prieteni, colegi sau cunoștințe.

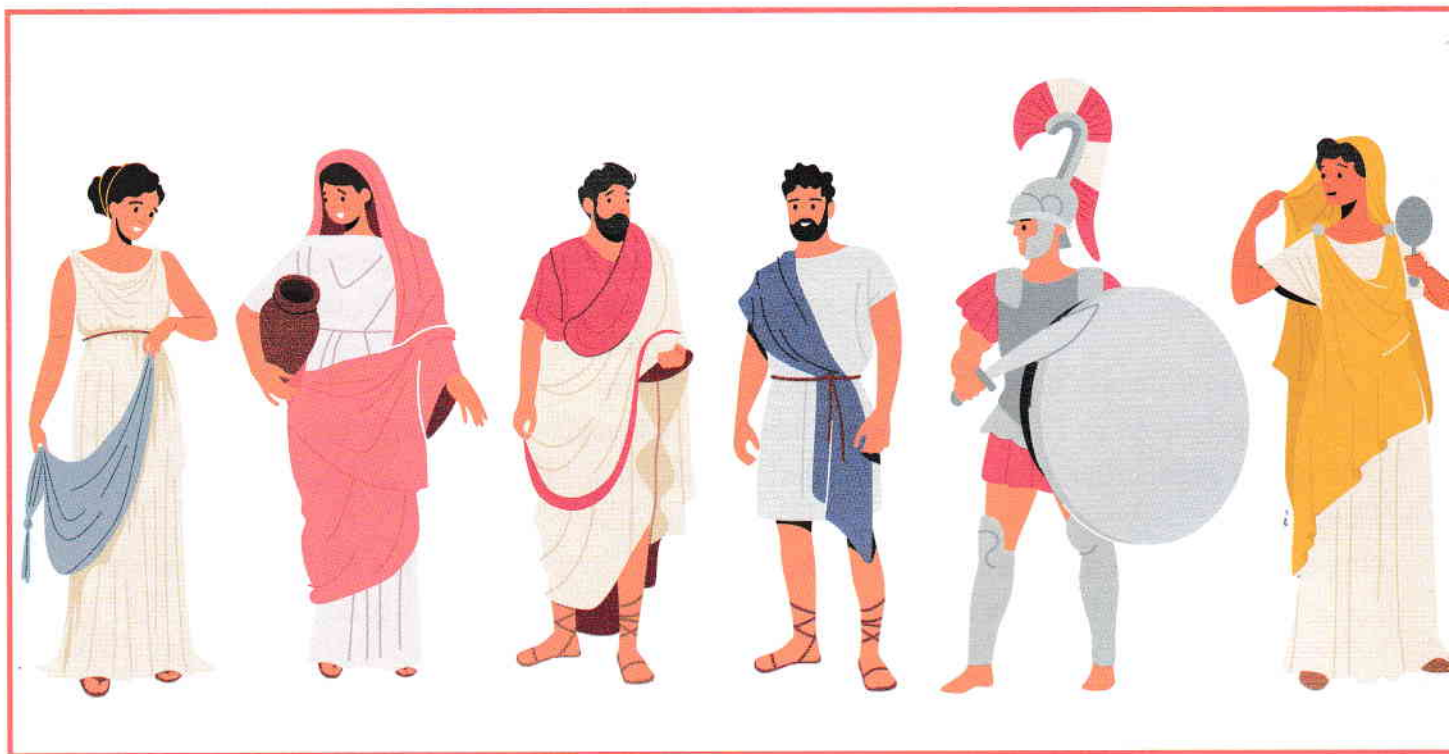
În funcție de poziția socială, averea și ocupațiile fiecăruia, viața cotidiană la Roma era diferită. De dimineață, atât privilegiații, numiți *patricieni*, cât și cei mai puțin răsfățați ai sorții, cunoscuți sub numele de *plebei*, umpleau străzile, îndreptându-se către locurile unde aveau treabă. Cei mai mulți mergeau spre piață (cunoscută sub numele de *for*). Piața era un loc de întâlnire pentru discuții, afaceri sau bârfe zilnice.

Patricienii, care în mare parte formau ce a numi astăzi clasa politică, se îndreptau fie spre Senat, cea mai importantă autoritate a statului, fie spre alte instituții.

Îmbrăcați cu togile lor tivite cu o bandă lată de purpurie, senatorii se diferențiau de restul populației prin prestanța funcției. De altfel, togile în formă de culori diferite erau purtate de bărbații romani (în funcție de vârstă și de statutul social) fie pentru activitățile zilnice, fie la diverse ocazii și evenimente.

Dicționar istoric

♦ *Forum* – piață publică în Roma antică, unde se desfășura mare parte din viața social-politică, religioasă și economică a orașului și unde se judecau procesele.

Diferite haine din Roma antică.

Curiozități istorice

- Scobitorile și „pasta de dinți”, realizată dintr-o soluție pe bază de bicarbonat de sodiu, erau adesea folosite de romani, iar alungarea mirosului urât al gurii se făcea cu pastile aromatizante.
- Deși erau un popor preocupat de igienă, în Antichitate romanii nu foloseau săpunul. În schimb, pentru a se curăța, aplicau uleiuri parfumate pe piele.
- Salutul roman a fost utilizat în armată în secolul al XX-lea de către fasciștii italieni și naziști.

Toga acoperea tunica, acel element vestimentar de bază, comun atât femeilor, cât și bărbaților. Toga avea forme diferite în funcție de sex, de clasa socială și de materialul din care erau croite. Spre exemplu, toga roșie era purtată de împărat, în timp ce generalii săi purtau togă de purpură decorate cu broderii aurite.

În ceea ce privește frizura, trebuie spus că romanii se rădeau și se tundeau foarte scurt, tocmai pentru a se deosebi de barbari, care aveau barbă și plete. (Barbarii erau considerați în afara civilizației greco-romane.)

Pe stradă, alături de bărbați, preocupați de afacerile zilnice, se deplasau pentru treburile casnice și femeile. Acestea erau îmbrăcate cu tunici foarte lungi, numite *stola*. Fiecare stola era strânsă cu un cordon. Ca element de bază al veșmintelor, femeile aveau un șal divers colorat, care le acoperea capul, denumit *palla*. Acestea își completau vestimentația cu diverse inele, brățări la mâini și la picioare, cercei lungi, iar în păr aveau agrafe sau diademe.

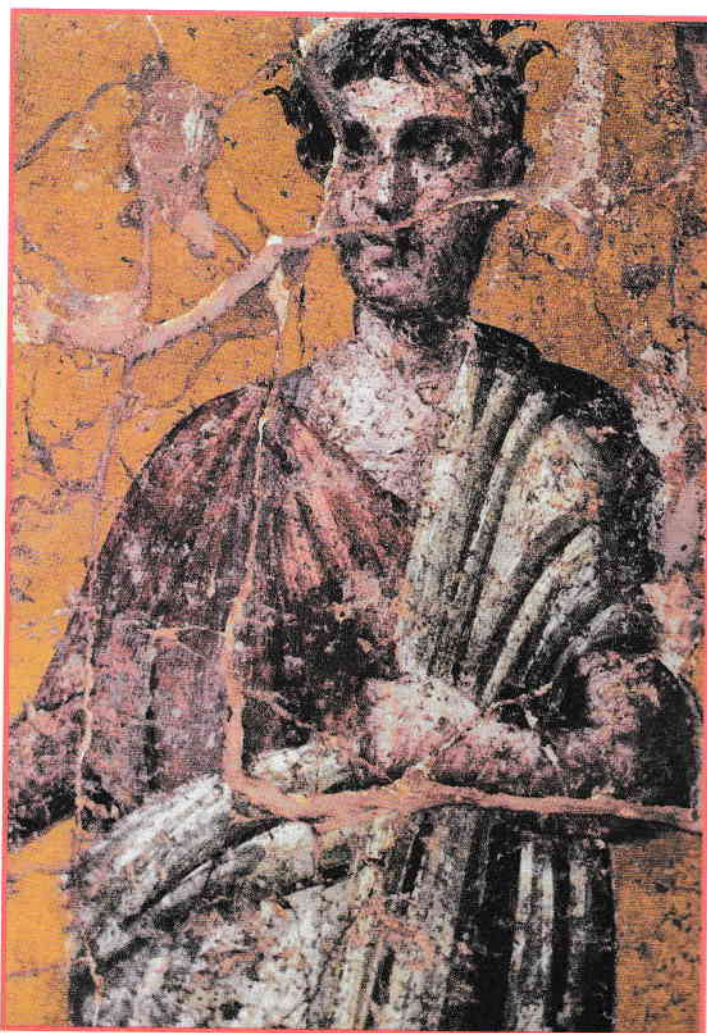
Dicționar istoric

- ♦ *Togă* – îmbrăcăminte bărbătească la romani, constând dintr-o mantie largă și lungă, care se purta peste tunică. Toga înfășura corpul și lăsa descoperit brațul și umărul drept.

În ceea ce privește încălțăminte, romanii o schimbau în funcție de veșminte sau anotimp. Când îmbrăcau toga, bărbații se încălțau cu ghete din piele, prinse pe picior cu șase curele. În rest, erau preferate sandalele, încălțăminte ieftină și comodă.

Cu toate că aveau obiceiul să mănânce de trei ori pe zi, masa de bază a romanilor era cina. De regulă, alimentația acestora era influențată mai ales de poziția socială și de avere.

La cei săraci masa era prin definiție vegetariană. Pâinea, care a fost mai tot timpul un element de lux, era înlocuită fie cu terci, fie cu turte. În schimb, patricienii aveau o hrană consistentă, mesele erau organizate asemenea unor ospete. Aceștia mâncau așezați pe o parte, sprijiniți într-un cot, în paturi speciale așezate de-a lungul camerei.

Îmbrăcăminte în Roma antică, frescă pictată într-o domus din orașul roman antic Pompei.